

OPETUSMINISTERIÖN TILINPÄÄTÖSKANNANOTTO TURUN YLIOPISTON VUODEN 2008 TOIMINNASTA

1. TULOKSELLISUUS JA TULOSTAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

1.1. TOIMINNALLINEN TEHOKKUUS

Yliopiston tuottavuus on perustutkintokoulutuksen osalta kehittynyt myönteisesti, mutta tämä selittyy ainakin osin tutkinnonuudistukseen liittyvän siirtymäajan päättymisellä. Yliopiston taloudellisuudessa tapahtunutta muutosta ei voi arvioida raportoinnin perusteella. Yliopisto profiloituminen monitieteisenä tutkimusyliopistona näkyy siinä, että kokonaiskustannuksista 61 % kohdistuu tutkimukseen ja tieteelliseen jatkokoulutukseen. Toteutettava tutkimuksen arviointi tukee profiloitumista.

Edellisten vuosien tapaan liiketaloudellisen maksullisen toiminnan tulotavoite saavutettiin, mutta kannattavuustavoitteesta jäätiin. Yliopisto ei ole analysoinut toiminnan alijäämäisyyttä tai kertonut toimenpiteitään tilanteen korjaamiseksi. Yliopiston julkisoikeudellisten suoritteiden kustannusvastaavuuteen, erityisesti heikkoon tulonmuodostukseen suhteessa toiminnan kokonaiskustannuksiin, tulee kiinnittää huomioita yliopistouudistukseen valmistauduttaessa. Yhteisrahoitteisen toiminnan tuotot ovat hieman edellistä vuotta korkeammat. Yhteisrahoitteisen kustannusvastaavuus heikkeni ollen 79 %. Yliopiston omin varoin toiminnasta jäi katettavaksi 9,2 M€. Täydentävän rahoituksen määrässä myönteistä oli Suomen Akatemian rahoituksen merkittävä kasvu.

Turun yliopisto ja Turun kauppakorkeakoulusta muodostuva Turun yliopisto aloittaa toimintansa vuoden 2010 alusta. Yliopisto on päättänyt siirtyä yliopistojen palvelukeskus CERTIAn asiakkuuteen taloushallinnon osalta vuoden 2009 aikana.

1.2. TUOTOKSET JA LAADUNHALLINTA

Yliopiston tutkimuspainotteisuus näkyy koordinoitujen tutkijakoulujen, ulkopuolisen rahoituksen ja referee-järjestelmän läpikäyneiden ulkomaisten julkaisujen suurena määränä. Yliopisto koordinoi viittä Suomen Akatemian tutkimuksen huippuyksikköä. Yliopistolla oli muutama FiDiPro -professori. Kahden tutkijakollegiumin perustaminen tehosti sekä uuteen opettaja- ja tutkijauramalliin siirtymistä että auttoi ulkomaisten tutkijoiden rekrytoinnissa. Vaiheittaisesta siirtymisestä neliportaiseen opettajan- ja tutkijanuramalliin on päätetty Turun kauppakorkeakoulun kanssa.

Yliopiston jatkotutkinto-opiskelijoiden määrä ja väitteleiden mediaani-ikä ovat loivasti nousseet. Turun yliopiston rahoittamien tutkijakoulupaikkojen määrä kasvoi edellisvuodesta. Tohtorintutkintotavoitteen saavuttamisaste oli 86 %. Tavoite saavutettiin lääke-, oikeus- ja terveystieteellisillä koulutusaloilla sekä humanistisissa tieteissä.

Myönteinen kehitys samana keväänä tai edellisenä syksynä toisen asteen päättäneiden osuuden kasvattamiseksi yliopistojen uusista opiskelijoista kääntyi valtakunnallisella tasolla laskusuuntaiseksi. Yliopisto on kehittänyt opiskelijavalintoja osana laadunvarmistusta.

Yliopistoa kehoitettiin suuntaamaan ja voimistamaan opetuksen ja ohjauksen kehittämistoimiaan niin, että tutkintotavoitteet ja aineenopettajakoulutuksen määrälliset tavoitteet saavutetaan Tutkinnonuudistuksen siirtymäaikaan kuuluvilla aloilla suoritettiin ylempiä korkeakoulututkintoja selkeästi yli tavoitteen. Myös aineenopettajankoulutuksen ja alempien korkeakoulututkintojen tavoite ylittyi. Sen sijaan teknistieteellisillä aloilla läpäisy on edelleen heikko.

Yliopisto on käynnistänyt useita opintojen vauhdittamiseen, tutkintojen loppuunsaattamisen tukeen ja työllistymisen edistämiseen liittyviä toimintoja ja kehittämishankkeita. Yliopisto on kiinnittänyt huomiota opintojen työelämäyhteyksiin, erityisesti harjoitteluun. Yliopisto on käytännönläheisesti ja toimivasti hajauttanut hammaslääketieteen kliinisen koulutusta terveystieteiden palvelujärjestelmään myös Turun ulkopuolelle.

Yliopisto läpäisi Korkeakoulujen arviointineuvoston suorittaman laadunvarmistusjärjestelmän auditoinnin ja on kiinnittänyt huomiota arvioinnissa esiin tuotuihin kehittämiskohteisiin. Opiskelijoilta ja valmistuneilta kerättävää palautetta on hyödynnetty opetuksen kehittämisessä.

Yliopiston raportoinnin perusteella opiskelijoiden ja henkilöstön kansainvälisten valmiuksien kehittämisessä pääpaino on kansainvälisessä liikkuvuudessa.

Lasten yliopisto on merkityksellinen ja ainutlaatuinen tapaa hoitaa yliopiston yhteiskunnallista vuorovaikutusta.

Yliopistolla on korkeakoulukeksintölain edellyttämät menettelyt sekä tutkimustulosten hyödyntämistä koskevat periaatteet. Yliopistolla on yhteistyökumppanuudet keskeisten välittäjäorganisaatioiden kanssa tutkimustulosten hyödyntämisessä. Tärkeänä tukitoimena keksintöjen ja ideoiden edistämässä on Tekesin TULI-rahoitus (tutkimuksesta liiketoimintaa). Yliopistolle tehtiin 38 keksintöilmoitusta.

Yliopistossa aikuiskoulutukseen osallistuminen on parantunut täydennyskoulutuksessa, mutta vähentynyt avoimessa yliopisto-opetuksessa.

Työn luonteen perusteella määräaikaissa palvelussuhteissa olleiden määrä on laskenut yliopistoissa.

Yliopiston tulee edistää opiskelijavalintoja siten, että siirtyminen toiselta asteelta yliopistoon nopeutuu. Teknillistieteellisen alan tutkintotavoitteiden saavuttamiseen on kiinnitettävä erityistä huomiota.

Yliopiston tulee liikkuvuuden edistämisen lisäksi varmistamaan opintoprosessin ja tutkijakoulutuksen aikana monipuolisten kansainvälisten valmiuksien syntyminen.

Yliopiston tulee kehittää edelleen jatkokoulutukseen pääsyn kriteereitä ja tutkijankoulutusta osana yliopiston laatuja järjestelmää ottaen huomioon valmisteilla olevan tutkimuksen kokonaisarvioinnin tulokset. Tavoitteena on entistä suunnitelmallisempi ja ohjattu, määräaikaisten jatkokoulutus. Yliopistosta väittelevien mediaani-ikä tulee laskea lähemmäksi yliopistojen yhteistä tavoitetta.

Yliopiston tulee varmistaa avoimen yliopisto-opetuksen ja erillisten opinto-oikeuksien tarjonnan, opinto-ohjauksen ja tiedotuksen avulla, ettei työikäisen aikuisväestön tutkinnon osien suorittamistarve suuntaudu epätarkoituksenmukaiseen tutkinto-opiskeluun. Omaehtoisen tarjonnan lisäksi tutkinnon osien saatavuutta parannetaan myymällä erityisesti kelpoisuuden tuottavaa koulutusta täydennyskoulutuksena työnantajille.

Yliopiston tulee tarkastella säännöllisesti määräaikaisten palvelussuhteittensa kehitystä ja vähentäviä toimenpiteitä tulee jatkaa. Erityistoimia tulee kohdistaa ikääntyvän henkilöstön työkyvystä ja jaksamisesta huolehtimiseen työurien pidentämiseksi ja osaamispotentiaalin säilyttämiseksi.

2. TULOKSELLISUUDEN RAPORTOINNIN ASIANMUKAISUUS

Yliopiston tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen rakenne noudattaa opetusministeriön mallia tilinpäätöksestä yliopistoille. Yliopiston toimintakertomus sisältää tilinpäätösmallin mukaisia toteumatietoja ja tunnuslukuja. Vertailuja ei ole kaikilta osin tehty aiempiin vuosiin ja osassa tunnusluvuista ei ilmene alakohtaisten tietojen rinnalla yliopiston kokonaistulos. Taulukoiden tietoja on täydennetty myös sanallisella kuvauksella.

Raportti tuottavuushankkeiden ja rakenteellisen kehittämisen toimenpiteiden henkilöstövaikutuksista on tehty. Raportin perusteella yliopiston henkilöstömäärässä ei ole tapahtunut oleellista muutosta edellisestä vuodesta.

Turun yliopistolla on ollut työajan seurantarjestelmän koko henkilöstön käytössä vuodesta 2006. Kustannuslaskelmat on voitu tehdä vuodelta 2008 työajankäyttöilmoituksiin perustuen 81 %:n tarkkuudella. Loput 19 % on selvitetty seurantatietojen suhteessa ja vastuualuejaon perusteella sekä osittain suoraan kirjanpidosta saatujen kirjaustietojen perusteella.

Yliopiston kustannusten seuranta ja työajankohdentamisjärjestelmää tulee kehittää osana kokonaiskustannusmalliin siirtymistä.

3. OPETUSMINISTERIÖN TOIMENPITEET TULOKSELLISUUDEN PARANTAMISEKSI

Korkeakoulupolitiikan tavoitteet vuosille 2007-2012 on asetettu Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmassa, joka koulutustarjonnan osalta tarkistetaan vuoden 2009 aikana. Opetusministeriö (OPM) on määritellyt rakenteellisen kehittämisen suuntaviivat maaliskuussa 2008. Rakenteellisen kehittämisen toimenpideohjelmaa vuodesta 2010 alkaen sisällytetään osaksi Tutkimus- ja innovaationeuvoston linjauksia, joihin tulee sisällyttämään myös sektoritutkimuksen rakenteellinen kehittäminen.

Yliopistojen taloudellista ja hallinnollista autonomiaa vahvistava lakiesitys on annettu eduskunnalle helmikuussa 2009 ja toimeenpanolain on tarkoitus astua voimaan 1.8.2009. Yliopistouudistukseen liittyen uudistetaan myös Suomen Akatemiaa koskevaa lainsäädäntöä. Kaikki yliopistot toimisivat uudessa oikeushenkilömuodossa 1.1.2010 alkaen. OPM on valmistellut lakiesitykseen liittyen yliopistojen ohjaus- ja rahoitusjärjestelmän uudistamista vuodesta 2010 eteenpäin. OPM jatkaa korkeakoulujen ohjaukseen liittyvää toiminnan ja talouden indikaattoreiden kehittämistä.

OPM toteuttaa hallituksen riihikannanoton mukaisia toimenpiteitä tulevaisuuden kasvuedellytysten turvaamiseksi. Tähän liittyvä korkeakoulutettujen työuria pidentävä hanke valmistuu maaliskuussa 2010. Opiskelijavalintojen kehittämistä koskevat esitykset valmistuvat vuoden 2009 lopussa.

Innovaatiopoliittinen selonteko annettiin eduskunnalle syksyllä 2008 ja innovaatiojärjestelmän kansainvälinen arviointi valmistuu syksyllä 2009. OPM varautuu raportoimaan eduskunnalle korkeakoulukeksintölain toivuudesta. Korkeakoulupohjaisen yrittäjyyden edistämisestä valmistui OPM:n ja TEMin suositukset vuoden 2009 alussa.

OPM:n johdolla valmistellaan laajapohjaisessa yhteistyössä ammatillisesti suuntautuneen aikuiskoulutuksen kokonaisuudistusta. Johtoryhmän toinen väliraportti ehdotuksineen valmistui maaliskuussa 2009. Osana aikuiskoulutuksen kokonaisuudistusta OPM valmistelee erityispätevyysjärjestelmää ja oppisopimustyyppisen täydennyskoulutuksen mallia. Näitä kehitetään tutkintoon johtavan koulutuksen ja korkeakoulun tutkimusvahuuksien kanssa yhteen toimivaksi kokonaisuudeksi.

Hallinnon ja aluekehityksen ministerityöryhmässä on päätetty 7.5.2009, että hallinnonalakohtaiset valtiosuudet yhdistetään ja keskitetään valtiovarainministeriöön hallitusohjelman edellyttämässä laajuudessa. Valtiosuus uudistus koskee myös harjoittelukoulujen esi- ja perusopetusta. Yliopistojen tuottavuusohjelman toteuttamista jatketaan aiemmin sovitusti. Tuottavuusohjelman vuosien 2012-2015 lisätoimenpiteet eivät koske yliopistoja.

Yhteistyössä SYLin ja yliopistojen rehtorien neuvoston kanssa valmistellaan opiskelijapalauttejärjestelmää. Yliopistojen toiminnan laadun ja laadunvarmistusjärjestelmien kehittämiseksi KKA auditoi kaikkien yliopistojen laadunvarmistusjärjestelmät vuoden 2011 loppuun mennessä. KKA arvioi tutkintorakenneuudistuksen toteutuksen vuonna 2010.

Korkeakouluopiskelijoiden osaamista mittaava OECD:n AHELO-hanke toteutetaan vuosina 2009-2011. Kansallinen osaamisen ja tutkintojen viitekehys valmistuu vuonna 2009.

Kansallisen tutkimuksen infrastruktuuripolitiikan vahvistamiseksi laadittu infrastruktuuritiekartta on valmistunut, ja OPM pyrkii vuoden 2009 aikana edistämään tässä esitettyjä toimenpiteitä.

OPM tukee kansainvälistymistä ja neliportaisen opettajan- ja tutkijanuran kehittämistä rahoitusmallin puitteissa. Tutkijakouluhakua uudistetaan vuoden 2010 hakua varten. Tutkimustoimintaan liittyvää tiedonkeruuta vahvistetaan ja systematisoidaan.

OPM on yhdessä korkeakoulujen kanssa käynnistänyt toimenpidekokonaisuuden (RAKETTI-hanke), jonka tavoitteena on korkeakoululaitoksen ohjauksessa ja vaikuttavuuden seuraamisessa sekä korkeakoulujen sisäisessä johtamisessa tarvittavan tiedon sekä käytössä olevien IT-ratkaisujen laadun, yhteentoimivuuden ja käytettävyyden edistäminen kansallisella tasolla. Yliopistojen yhteinen sähköinen hakujärjestelmä otettiin käyttöön syksyllä 2008. Sähköistä hakujärjestelmää ja sen kautta toteutettavaa yhteishakua kehitetään edelleen palvelemaan yliopistojen opiskelijavalintoja.

LIITTEET

LIITE 1 Määrällisten tavoitteiden toteuma